

NAUJA **PATOBULINTA**
ŠILUMOS IZOLIACIJA
SU TRUPUČIU **EXTRA** –
PAROC® eXtra

Architektūros simbolių likimai

Vyginto Skaraičio, Jauniaus Počiaus, Viliaus Mačiulaičio nuotr.

► **LAUKIMAS.** Valstybės saugomi Vilniaus koncertų ir sporto rūmai vis dar dūla ir laukia, ką dėl jų nuspręs dabartiniai rūmų savininkai bei miesto valdžia

► **BE PERSPEKTYVOS.** Panevėžio centre esantis viešbutis „Panevėžys“, deja, vis dažniau vadinamas vaiduokliu

► **PRISIMINIMAS.** Palangos „Lino“ baseino atgimimo dar teks gerokai palaukti

Sovietų Sąjungos architektūrą priimta laikyti pilka, griozdiška, neefektyvia ir nefunkcionalia. Teisybės čia daug. Vien ko verti daugiabučiai namai, statyti valdant buvusiam SSRS diktatoriui Nikitai Chruščiovui ir šandien vadinami „chruščiovkėmis“. Tačiau ne viskas taip juoda - iki šių dienų Lietuvos miestuose išliko sovietinės architektūros šedevrų. Nors jie ir nyksta, tačiau juos vis dar galima laikyti miestų simboliais.

Sovietiniais laikais kiekvienas didesnis Lietuvos miestas turėjo savo architektūros simbolį. Jie buvo vaizduojami pašto ženkluose, pateikiami apie vieną ar kitą miestą leidžiamose knygose. Dauguma simbolių buvo projektuoti sovietinių architektų.

Ilgus metus, be Gedimino pilies ir Vilniaus arkikatedros, ne-

bejotinas sostinės simbolis buvo 1971 m. statyti Vilniaus koncertų ir sporto rūmai. Vienas Kauno simbolių buvo Laisvės alėjoje įsikūręs „Merkurijaus“ prekybos centras. Uostamiestį simbolizavo centre besiglaudžiantis „Klaipėdos“, Panevėžį - „Nevėžio“, Šiaulius - „Šiaulių“ viešbučiai.

Šiandien „Merkurijaus“ nebėra - jis nugriautas. Tačiau kauniečiai tikina, kad jį pakeitė kitas sovietinių laikų architektūros šedevras - didžiulis „Kalmiečių“ prekybos centras.

„Klaipėda“ ir „Šiauliai“ yra neatpažįstamai renovuoti, todėl šių didmiesčių gyventojai tvirtina, kad minimus viešbučius vadinti sovietinės architektūros simboliais būtų neetiška. Tiesa, skirtingai nei Kaune, surasti jiems pakaitalą yra sunku. Pavyzdžiui, Šiauliai išvis teigia savo architektūroje nebeturį sovietinių simbolių, išskyrus gyvenamuosius rajonus. Klaipėdiškiai juokauja, kad du simboliai jų krašte tikrai niekur nedingo. Tai - viešbutis „Auska“ ir sovietinės nomenklatūros pamėgtas „Lino“ baseinas Palangoje.

Bene perspektyviausia sostinės simbolio - Vilniaus koncertų ir sporto rūmų - padėtis. 2007 m. Kultūros paveldo departamento Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba ši sovietinės architektū-

ros šedevrą įrašė į Kultūros vertybių registrą. Dabar pastatas yra saugomas regioninės reikšmės lygmeniu.

„Respublika“ domėjosi, kas ateityje laukia miestuose dar išlikusių sovietinės architektūros simbolių.

Atgimti trukdo žydų organizacijos?

Vilniaus koncertų ir sporto rūmai, kuriuos daugiau nei prieš keturis dešimtmečius projektavo architektai Eduardas Chlomauskas, Jonas Kriukelis, Zigmantas Lianzbergis, inžinieriai Henrikas Karvelis, Algimantas Katilius, Aleksejus Kamarauskas, Sofija Kovarskaja, šandien priklauso Kaune registruotai „Ūkio banko investicijų grupei“ (ŪBIG).

Grupės generalinės direktorės pavaduotojas Rolandas Balčikonis „Respublikai“ tvirtino, kad valstybės saugomi rūmai galbūt seniausiai būtų būvę renovuoti, tačiau, anot pašnekovo, „juos labai nori nusipirkti žydų organizacijos“. „Kodėl jie nori to pirkinio - nežinau. Tačiau, mano žiniomis, savivaldybė yra spaudžiama, kad iš ŪBIG rūmai būtų perpirkti ir parduoti žydų organizacijoms. Todėl esant nepabrėžtumo būsenai nieko ir nedarome“, - sakė pašnekovas.

Vilniaus miesto savivaldybės

Viešųjų ryšių skyrius atsakymo patarė kreiptis į miesto vyriausiąją architektą Artūrą Glotnį. Tačiau šis atsakė tik tiek, kad esą niekur ir iš nieko jokio spaudimo nepatyręs. „Pardavimo ir kitus klausimus sprendžia savininkai, suprantate?“ - „Respublikos“ žurnalistui taip ir nepavyko išpešti ko nors konkretesnio dėl Vilniaus koncertų ir sporto rūmų perspektyvų.

Istorijos virsmus atlaikė

Kauno prekybos centras „Kalmiečiai“ atvėrė duris 1988 metais ir nuo to laiko nė karto nebuvo uždaryti. Prekybos centras šiuo metu turi du savininkus ir, nenutraukiant veiklos, laipsniškai remontuojamas. Anksčiau būta kalbų, kad gremėzdiškas pastatas, kaip ir prekybos centras „Merkurijus“, bus nugriautas ir jo vietoje išdygs modernesnės architektūros statinys. Tačiau pastaruju metu šios idėjos atsisakyta.

Istorijos virsmą atlaikė ir 12 aukštų viešbutis Panevėžio centre, Laisvės aikštėje.

Tiesa, šiandien jis išgyvena ne geriausius laikus. Tikėtasi, kad viešbučiui atsigauti padės Europos krepšinio čempionatas. Tačiau negavę Europos Sąjungos paramos - išsvajotų 30 mln. litų - jo savininkai esminės rekonstrukcijos atsisakė ir išplėtė pirmus du aukštus.

„Lino“ atgimimo teks palaukti

Ne ką mažiau nei Palangos simboliu laikytas degėsiomis virtęs kurhauzas yra žinomas garsusis populiariausio šalies kurorto „Lino“ baseinas. Tačiau jis dar mažiausiai kelerius metus kels tik gražius prisiminimus apie jame vykusias žiemos maudynes po atviru dangumi, sningant ir kylant tankiems garams nuo įkaitusio vandens.

O kur dar jo kaskados ir čiuržyklos. Tada nieko nestebino, kad dėl šių malonumų, prieš patenkant į baseiną, tekdavo pastovėti nemažoje eilėje. Bet po to grįžęs į namus drąsiai galėdavai girtis ne šiaip sau buvęs Palangoje, o net ir pramogavęs „Line“.

Jau kurį laiką neveikiantis „Lino“ kompleksas šiuo metu priklauso privačiai įmonei, ji rengia komplekso rekonstrukcijos detalų planą. Pasak šiame procese dalyvaujančios nekilnojamojo turto agentūros „Aidila“ direktoriaus Algimanto Bružo, vien parengti minėtą detalų planą užtruks mažiausiai aštuonis mėnesius.

Parengta pagal Dalios BYČIENĖS, Dariaus ČIUŽAUSKO, Olavos STRIKULIENĖS, Jauniaus POČIAUS, Vidmanto UŽUSIENIO pranešimus

► Komentaras

Prof. Gintaras ČAIKAUSKAS
Architektas

Socialiai angažuota, orientuota į pigiausias technologijas sovietmečio ekonomikos politika siekė kuo greičiau patenkinti didžiosios visuomenės dalies poreikius, nekreipiant dėmesio į galutinio rezultato kokybę. Nepaisant visų buvusių trūkumų, reikėtų objektyviai pripažinti tuo metu projektavusių kolegų profesionalumą, pasiaukojamą darbą, gebėjimą, pakilus virš trumpalaikių ideologinių interesų, sukurti šį laikotarpį atspindinčius kūrinius. Vien ką reiškia sostinėje stovintys Vilniaus kultūros ir sporto rūmai, kurie, laimei, vis dar stovi.

Buvęs vienu iš gausiausių žiūrovų lankomų pastatų, suteikęs erdvę Sąjūdžio suvažiavimui, išraiškingas, unikalus objektas, pakvietus pasaulinio lygio garsenybes (beje, prieš tai viešai labai teigiamai įvertinusias būtent šį pastatą), buvo pasmerktas likviduoti kaip „susidėvėjęs“. Vėliau vietos kolegų sutelktomis pastangomis apgintas ir netgi įtrauktas į saugojamų objektų sąrašą.

Užuot ieškojus įvairių dingsčių kuo greičiau atsikratyti šiuo palikimu ir atlaisvinus sklypus naujiems verslo iššūkiams, reikėtų jį kruopščiai išanalizuoti, profesionaliai įvertinti, atnaujinti ir pritaikyti šių dienų poreikiams. Kaip istorinės architektūros priežiūra, taip ir šis procesas yra gerokai sudėtingesnis ir brangesnis negu nauja statyba, todėl dažnai nueinama finansinė prasme lengviausiu, griovimo, keliu. Reikia atminti, kad žmogaus aplinkos samprata ir vertinimas bėgant laikui nuolat kinta. Jau ne kartą įrodyta, kad tai, kas kitados atrodė neįdomu ir nevertinga, vėliau tampa itin aktuolu ir saugotina.